

Britski padalci zasedli osiščno letališče pri Tunizu

Zavezniki zabili zagozo med sovražne pozicije v Tuniziji z okupacijo strateškega mesta in razbili železniško zvezo med Tunizom in Bizerto. — Ruske armade v ofenzivi na dveh frontah. Šest nemških divizij zdrobljenih v bitkah z Rusi v zadnjih desetih dneh. — Ameriška podmornica potopila osem japonskih ladij

London, 1. dec. — Britski padalci so okupirali osiščno letališče v bližini Tuniza, glavnega mesta Tunizije, brez odpora s strani sovražnika, s katerega bodo letalci lahko bombardirali pozicije nemškega in italijanskega vojskovanja. Poročilo s fronte pravi, da divjajo srdite bitke na zemlji, ki je oddaljeno samo deset milj od Tuniza.

Nemške čete kontrolirajo samo eno cesto na obrežju, ki spaja Tuniz z Bizerto. Izgleda, da bodo ameriške in britske kolone kmalu preselele to cesto in izolirale osiščno vojaško posadko v Bizerti.

Zavezniški letalci bombardirajo Tuniz, Bizerto in T. pol. Bombi, ki so jih vrgli, so porušili pomole in militaristične naprave ter zanetile požare. Težki topovi bruha jo šrapnele na Tuniz.

Prodiranje prve britske armade proti glavnemu mestu Tunizije podpirajo ameriški tanki. Francoske čete pomagajo ameriškim in britskim v napadih na osiščne pozicije.

Poročilo iz Berna, Švica, pravi, da je Hitler sklical sejo članov vrhovnega poveljstva v Reichstagu, na kateri razpravljajo o situaciji v Tuniziji. Pearl Harbor, Havaj, 1. dec. — Ameriška podmornica pod poveljstvom Thomasa B. Klarkin je potopila osem japonskih ladij, štiri druge pa poškodovala, v japonskih obrežnih vodah. Toraja potopljenih ladij je znašala več 70.000 ton.

London, 30. nov. — Zavezniške sile so zabile zagozo med osiščeno pozicijo v Tuniziji z zavzečenjem Djejde, strateškega mesta, ki je oddaljeno samo dvajset milj od Tuniza, se glasi vest o glavnega stana zavezniškega poveljstva. Djejdeja kontrolira cesto in železniško zvezo med Tunizom in Bizerto.

Zavezniške čete prodirajo naprej proti Bizerti, mornarični bazi, ki se okupirale Meteor, 20 milj južno od te baze. Nemške italijanske kolone so obrabene v bitki proti morju in ostro, da se ne bodo mogle dolgo upirati zavezniški premoči. Z zavzetjem železniške zveze med Tunizom in Bizerto so zavezniške sile izolirane v osiščnih pozicijah. Edina pot, ki jim je ostala, se vleče ob obrežju Tunizije.

Kot komunikacije, objavljen v K. št. 1, pravi, da so britski in ameriški letalci sestrelili šestdeset nemških in italijanskih bojnih letal v spopadu, ki sami pa so izgubili šest. Poraz osiščne sile v Tuniziji je zbrana zavezniška vojska okrog 150.000 vojakov, ki so se začeli prodirati v osiščne pozicije in zaneževati obojene sile.

Španija internirala člane posadke francoske podmornice

London, 30. nov. — Francoska podmornica Iris, morda edina od enot bojne mornarice, ki so bile uničene v Toulonu, mornarični bazi ob Sredozemskem morju, je bila s člani posadke vred internirana v Barceloni, španski luk, se glasi poročilo iz Madrida. V Barcelono je dospela včeraj. Usoda druge podmornice, ki je pobegnila iz Toulona, ni znana. Člani posadke bodo najbrže pridržani v Barceloni, podmornica pa bo odpeljana v Kartageno, špansko mornarično bazo.

NEMCI ZAHTEVAJO ČIŠČENJE V LAVALOVI VLADI

Izločiti mora vse rebelne elemente
NOVO PREMEŠANJE NA VIDIKU

London, 30. nov. — Da so Nemci nezadovoljni z višiško vlado in da bodo zahtevali nadaljnje izpremembe, je postalo očito, ko so govorniki na pariški radiopostaji, ki je pod nacijsko kontrolo, obdolžili Lavalovo delno odgovornosti za uničenje francoskih bojnih ladij v Toulonu, mornarični bazi ob Sredozemskem morju.

"Kooperacija z Nemčijo je stalno sabotirana po uradnih krogih v Vichyju," so izjavili govorniki. "Lavalova politika je odgovorna za nepokorščino med častniki in vojniki francoske mornarice in armade. Nemške čete ne bi bile okupirale Toulona, če bi bil Laval dal brzo odločitev, ki so uskočili v sovražni tabor po invaziji francoske severne Afrike po ameriških in britskih četah."

Izgleda, da Nemci ne zaupajo Lavalu in ne maršalu Petainu. Možnost je, da se bo moral Laval umakniti in da bo njegovo pozicijo dobil Jacques Doriot, bivši komunist, ki se je prelevil v fašista in je zdaj zagovornik poglobitve kooperacije med Francijo in osiščem.

Maršal Petain je podelil Lavalu diktatorsko oblast, ko je Hitler raztrgal premirje in odredil okupacijo vse Francije.

Radijsko poročilo iz Vichyja pravi, da je poveljnik svobodnih francoskih čet naslovil ultimatumu, naj se poda, kar pa je slednji odklonil. Ta otok leži 400 milj vzhodno od Madagaskara, francoskega otoka na Indijskem morju, ki so ga nedavno okupirale britske čete.

Poročilo dostavlja, da so britske čete invadirale otok Reunion in se pridružile francoskim. Ultimatumu tega otoka je bil poslan včeraj in je bil odbit z deklaracijo, da ga bodo njegove čete branile, ker to zahteva čast Francije.

Doznavo se, da bo general De Gaulle osebno apeliral na Ameriko, naj se izreče za odstranitev Darlana kot načelnika civilne administracije v severni Afriki. List Daily Express poroča, da je vodja borbenih Francozov izrekel željo za razgovor z Rooseveltom, v katerem naj bi slednji pojasnil svoje stališče napram Darlanu.

Domače vesti

Umor v Kenoshi

Kenosha, Wis. — John Vodnik, 65-letni rojak, je 28. novembra zabodel z nožem svojega svaika Mika Lumperta, ki je bil star 66 let. Lumpert je nekaj časa pozneje umrl za rano tik pod srcem. Vodnik se pa je sam javil policiji in priznal zločin. Kolikor je policija izvedela, je Vodnik 18 let sovražil svojega svaika iz ljubosumnosti zaradi svoje žene, od katere je bil postavljen ločen leta 1935. Imela sta vsak eno sestro. Druge podrobnosti še niso znane.

Is Minnesota

Gilbert, Minn. — Na zahtevalni dan se je družba rojakov oddejala na lov in s seboj so vzeli tudi mladeniča iz družine Peterne. Na lovu je pa mladi Peter son naglo zbolel in je umrl kmalu potem, ko so ga pripeljali domov.

Roparji v Clevelandu

Cleveland. — Dne 23. novembra so trije neznanji roparji pri belem dnevu oropali Zupančičovo gostilno v Collinwoodu, 16501 Waterloo Road, za \$2000 v gotovini, ki je bila pripravljena za izmenjavanje plačilnih čekov gostom. Med ropom so ranili Zupančiča, njegovo hčer Sophie in njegovega zeta, ki je pomagal za barom. Roparji so pobegnili v avtu.

Nov grob v Ohlu

Girard, O. — Dne 27. nov. je tukaj umrl Matija Leskovec, star 59 let in doma od Ljubljane. V Ameriki je bil 35 let in tukaj zapuša ženo, pastorko in brata. Bil je član društva 49 SNPJ.

Kampanja za posojilo zmage

Washington, D. C., 30. nov. — Predsednik Roosevelt je pozval ameriško ljudstvo, naj investira svoje dolarje v največji finančni program v zgodovini. Kampanja za posojilo zmage se prične jutri. Roosevelt je kupil prvi bond v vsoti tisoč dolarjev od federalnega zakladnika Morgenthauja. Delavci, farmarji in korporacije so bili pozvani, naj kupujejo bonde.

Četniki pogнали Nemce iz rudarskega okrožja

London, 30. nov. — Moskovska radiopostaja poroča, da so jugoslovanski četniki pogнали nemške okupacijske čete iz rudarskega okrožja v Bosni in zavzeli dva železna rudnika. Zdrobili so odpor Nemcev in ujeli več vojakov.

Primorski Slovenci v jugoslovanski armadi

Mobilizirani so bili v Egiptu

New York. — Minister Franc Snaj je prejel danes brzjavno obvestilo, da je v Egiptu zopet 2000 Slovencev iz Primorske stopilo v jugoslovansko armado. Tudi ti slovenski fantje iz Gorike, Trata in Istre so bili mobilizirani kot italijanski vojaki — sedaj pa se bodo pod jugoslovansko zastavo borili proti svojim tlačiteljem za osvoboditev svoje domovine.

V jugoslovanski armadi na Srednjem vzhodu je sedaj že bilo 5000 Slovencev iz Primorske. Okrog 800 jih je že uvrščenih v redno jugoslovansko armado pod poveljstvom Slovenca, polkovnika Prosenca. Nad 2000 se jih veča v južni Afriki v Rodeziji in sedaj jih je znova vstopilo 2000.

Naši Primorci so znova dokazali svojo odločno voljo, da hočejo v Jugoslavijo. To je tudi najboljši odgovor grofu Sforzi in vsem onim, ki še nočejo priznati in uvideti. — (JIC.)

Program pravic za ves svet

To bi zagotovilo mir, pravi profesor

Chicago, 30. nov. — "Prvi korak, ki naj bi bil storjen po zmagi združenih narodov v tej vojni, da se ustanovi trajni mir, bi moral biti v osvojitvi 'Bill of Rights', programa pravic, na splošno," je dejal dr. Quincy Wright, profesor mednarodnega prava na čikaški univerzi.

Dr. Wright je govoril na konferenci Poljskega inštituta umetnosti in znanosti, ki se je pričela v Lincolnov dvorani univerze Northwestern. Člani tega inštituta so poljski učenjaki in znanstveniki, ki so pobegnili v Ameriko.

"Dolžnost svetovnega občestva je, da se organizira v interesu lastne zaščite," je rekel profesor. "Največje zlo, ki danes tepe človeštvo, je pretravanje suverene oblasti države v Nemčiji in Italiji. Združeni narodi bi morali upoštevati problem človeških pravic kot organizacijo potrebo za ustanovitev trajnega mira."

Dr. Wright je priporočal sprejetje mednarodnega programa, ki naj bi vključeval naravne in narodne pravice s pravico priznati v slučajih, ako država ali posameznik krši te pravice.

Na konferenci je govoril tudi dr. Henrik Strasburger, finančni minister v poljski vladi v Londonu. On je dejal, da bo morala Poljska osvojiti ameriške ideje po vojni, da obdrži svojo civilizacijo. Učenjake in znanstvenike je pozval, naj ščitijo poljske tradicije in kulturo.

Delavci kritizirajo upravo tovarne

Chicago, 30. nov. — Delavci, upošleni v tovarni Electro-Motive Diesel Co., podružnice korporacije General Motors v La Grangu, so na svojem zborovanju v hotelu Hamiltonu kritizirali upravo tovarne in jo obdolžili odgovornosti oviranja produkcije motorjev za bojna letala in vojaška vozila. Delavci so člani avtne unije CIO. Terry Kandal, predsednik unije, je dejal, da je uprava zavrla produkcijo v zadnjem septembru z redukcijo treh tisočtov na dva, kar je odločila 400 delavcev.

POLJEDELSKI TAJNIK APELIRA NA FARMARJE

Povečajo naj produkcijo pridelkov v prihodnjem letu

GARANCIJA MINIMALNIH CEN

Washington, D. C., 30. nov. — Poljedelski tajnik Claude Wickard je opozoril ameriško ljudstvo, da bo moralo revidirati metode prehranjevanja v vojnem času, zaeno pa je apeliral na farmarje, naj povečajo produkcijo pridelkov in prihodnjem letu na najvišjo stopnjo v zgodovini dežele.

Wickard je orisal tudi cilje, ki morajo biti doseženi v prihodnjem letu. Farmarji naj povečajo produkcijo vseh bistvenih živil, mlekarjskih izdelkov, klavne živine, pšenice, koruze, fižola, krompirja in krme.

"Sleheri farmar mora prispevati svoj delež k povečanju produkcije," je rekel Wickard. Farmarji morajo zagotoviti svoje sinove, brate in druge sorodnike, da je vse dobro doma. Velike količine mesa, mleka, jajc, sadja in zelenjave so prav tako potrebne za smago v tej vojni kot bojna letala, bojne ladje, tanki in drugo orožje. Druge države pošiljajo svoje vojake na fronto, toda produkcija potrebščin za vzdrževanje zavezniške oborožene sile zavira v prvi vrsti od Amerike."

Poljedelski tajnik je dalje rekel, da so bili vsi razpoložljivi viri združenih narodov glede naslavljanja vojakov in civilistov predmet diskuzij, preden so bili postavljeni cilji v produkciji živil, ki morajo biti doseženi v prihodnjem letu. V soglasju z razmahom ofenzive združenih narodov bo treba prevzeti odgovornost za nasičevanje prebivalcev v deželah, ki jih zavezniške sile osvobodijo izpod osiščene jarma. Vse to dokazuje, kako velika naloga čaka ameriške farmarje.

Wickard je priznal pomanjkanje delavcev na farmah in obljubil, da bo vlada storila potrebne korake. Okrog dva milijona fantov in deklet v starosti šestnajst do osemnajst let bo skušala mobilizirati za dela na farmah v teku šolskih počitnic v prihodnjem letu. Vlada bo tudi pomagala farmarjem v drugih ozirih in jim garantirala minimalne cene za pridelke.

Italija bo vztrajala v vojni

Churchillova grožnja je ni prestrašila

Rim, 30. nov. — "Kljub težavam, ki jih mora prenašati, bo Italija vztrajala v tej vojni in ostala mirna," je dejal govornik na rimski radiopostaji v komentarju govora angleškega premijera Churchilla, ki je vseboval tudi poziv na italijansko ljudstvo, naj strmoljavi Mussolinijev režim in sklene separatni mir, in grožnjo, da bodo italijanska mesta tarča silnega bombardiranja iz zraka. Govornik je dejal, da Churchillova grožnja ni prestrašila italijanskega ljudstva.

"Kakor nemški prebivalci prenašajo teroristično angleško bombardiranje svojih mest, jih bodo tudi italijanski," je rekel govornik. "Italija bo vztrajala v vojni do zmage, ki gotovo pride."

Orjak, ki bo stri osiščno silo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vseeno Chicago) \$9.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; na Chicago in Cicero
\$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Člene glaslov po dogovoru—Rokopisi dopisov in nemarčnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (kritike, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštno.Advertising rates on agreement—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1942), poleg vašega imena
na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-
vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenski obzor

Iz Washingtona poročajo, da ima OPA (federalni urad za kontrolo cen) pritožbe čez 400,000 trgovcev na drobno, ki kršijo določbe glede reguliranja cen. Trgovci goljufajo konzumente na razne načine: navijajo cene kljub stropu, prodajajo slabše blago po starih cenah itd. Pri tem nečednem poslu sodelujejo z njimi tudi veletrgovci, ki umikajo stare zaloge s trga in dajejo na trg novo blago slabše kvalitete. Te sleparije se največ tičejo konzervirane živžve.

Dasi je OPA zaposlen čez glavo, je upanje, da trgovski saboterji ne ostanejo nekažnovani.

Westbrook Pegler, znani kolonec, ki večino svojih kolon (članov) v ameriških dnevnikih porabi za metanje blata na delavske unijs, si je po nekem poročilu zgradil palačo s petnajstimi sobami. The Kansas City Labor Journal, ki komentira to vest, pravi: "Pegler mora biti zelo umazan od blata, ki ga dnevno zajema iz gnojnice in meče okoli sebe na organizirane ameriške delavce. Iz tega razloga si je nabavil v svoji novi palači štiri kopalnice, tri prhe, tri perilnice in pet umivalnikov."

Ko je Hitler po ameriškem navalu v severno Afriko brž okupiral še ostali del Francije, je zajel večje število španskih begunov, republikanov, ki so po civilni vojni v Španiji pribežali v Francijo. Med temi beguni je tudi Largo Caballero, voditelj španske socialistične stranke in nekaj časa predsednik španske lojalistične vlade med civilno vojno. Vest se glasi, da so nemški nacisti že izročili Caballero španskemu krvoloku Franku ali ga bodo v kratkem.

Ce pride Caballero Franku v roke, tedaj to pomeni zanj smrt s kroglo. Ali naj ameriška demokracija, kateri je Roosevelt zapisal štiri svobode na njen prapor, dopusti ta umor?

Elizabeth Dilling, čikaška apizarka, je obtožena pred federalnim sodiščem, da je hujskala ameriške vojake k upor. Medtem ko čaka na sodnijsko obravnavo, se nahaja pod kavčijo \$5000. Kako pa vrla Elizabeta porablja svoj prosti čas?

Poročilo se glasi, da potuje okrog po deželi, zbira denar pri petkoloncih za svojo obrambo in na debelo zabavlja čez vojni napor Amerike. Pred dnevi je imela shod v Minneapolisu, na katerem je na debelo psovala in opravičevala Roosevelta in žide, potem pa je rekla, da je svoboda govora v Ameriki že mrtva.

Pomiselite! Elizabeta Dilling svobodno potuje okrog po deželi, dasi je pod težko obtožbo, svobodno zabavlja, laže in sramoti demokracijo, potem pa pravi, da je svoboda govora v Ameriki že mrtva.

Po mnenju berlinske bande je Amerika "debela prasica," katero je treba zaklati in se masiti z njenim epohom. Vzlic temu, da je v očeh nacijev v Ameriki danes vse "svinjsko"—ameriški dolarji jim niso svinjski in na vse sleparske načine jih poskušajo izvabiti iz Amerike.

Ameriške, angleške in holandske oblasti so zdaj na sledu veliki nacijski švindlarji za privabljanje ameriških dolarjev. Natijski agenti v Ameriki imajo nalogo, da pridejo v zvezo s tukajšnjimi sorodniki stotisočih revežev in okupiranih deželah v Evropi in jim ponudijo odkup teh revežev, da lahko zapuste domovino in odidejo v nevtralne ali zavezniške kraje. Vsota odkupa v ameriški gotovini sega v nekaterih slučajih celo na \$75,000. Denar se pošlje menda v Švico in tam je kreditiran nemški državni banki. Za enkrat lovijo le sorodnike Holandcev; če se jim to obnese, bodo raztegnili sistem odkupovanja tudi na druge narodnosti.

Ameriška FBI je zdaj na delu, da polovi te agente.

Naša Dolenjka iz Londona, katere pridno piše za Prosveto "Pisma iz Londona," je zadnjič poročala o težkih bojih v Sloveniji. Omenila je pogovor s prijateljem, ki je fanatično izjavil, da Slovenci morajo dobiti svojo pravico na pošten ali nepošten način, ona mu je pa odgovorila, da Slovenci smo skozi stoletja zatirani ohranili poštenost. To je vse, kar le imamo in zdaj naj še to—zapravimo?

Ekstremizem te vrste ni med nami nič novega. Vedno so bili med nami ekstremisti, katerim je namen posvečeval sredstva—in zgodovina je zabeležila njihova imena s krvjo na sramoto njihovih potomcev. Bili so pred tisoč leti, ko je poganski brat ubijal kristjanskoga brata ali narobe, bili so pred štiri sto leti, ko je katoliški brat tolkel protestantskoga brata in sežgal njegove knjige, bili so za časa Napoleona, ko je "avstrijski" brat ubijal "ilirskega" brata—tako so tudi danes, ko v starem kraju "partizanski" brat ubija "nepartizanskega" brata, dasi prvi v večini primerov ne ve, zakaj ubija in drugi ne ve, zakaj umira.

Kadar dozorimo in se spametujemo, nas bo sram vseh teh nemoralnih bratov.

Stalingrad je končno rešen. Zdi se, da je to rezultat ameriško-angleške ofenzive v Afriki. Cim je prišel napad v Afriki, je Hitler premetil večji del svoje letalske sile iz Rusije na Sredozemlje; najhujše je moralo zapustiti Rusijo tudi več divizij nemškega vojskva. To je pomagalo, da so Hitlerjeve hordre, ki so se domala sto dni zaletavale v Stalingrad, morale popustiti, ko je ruska armada udarila nanje z dveh strani. Kooperacija zmaguje!

Glasovi iz
naselbin

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Dne 22. nov. je odšel prostovoljno v armado k obrežni straži Fred Potnik, ki je pred par meseci prestopil od društva 640 k društvu 13 SNPJ. To je tretji sin družine Martin Potnik, ki je šel v službo Strika Sama. Imajo tri sinove in omoženo hčer, kateri so tudi vzeli moza v armado pred par tedni, dasi sta poročena že več let. On je pred par leti izgubil vid na enem očesu pri parni eksploziji v klavniči, toda je drugače lepo razvit, čvrst in mesar po poklicu. Ta poklic bo opravljal tudi v armadi, kjer jim mesarjev zelo primanjkuje. Vsi Potnikovi fantje kot tudi hči in njen mož so člani SNPJ. Fredu, njegovim bratom in zetu Jamesu Halubu želimo srečnega povratka med nas.

Iz teh krajev gre več delegatov na slovenski kongres v Cleveland 5. in 6. dec. Okrožno federacijo SNPJ bo zastopal njen predsednik Frank Kolenc, Prosvetno matico in klub Naprej JSZ Joseph Skoff, postojanko JPO-SS George Thomas, društvo SNPJ in ABZ na Blainu John Vitez, društvi 4 in 53 SNPJ (Neffs in Glencoe) Florjan Pišek, društvi 23 in 123 KSKJ pa Joseph Fabjan, oziroma njegova namestnica Karolina Štefanič, zapisničarka postojanke JPO-SS in tudi članica društva 640 SNPJ, ker se Fabjan radi tehničnih vzrokov ne bo mogel udeležiti.

Ker se prej nisem udeležil razprav o kongresu, tudi tukaj ne bom razpravljaj, ker mogoče bi bil iz tira, kajti nekateri mislijo, da le oni so v pravem. Kar želim, je to, da bi se iz tega kongresa res ustanovila skupna fronta nas tukaj, vsaj kar se tiče najbolj perečih vprašanj, ki zadevajo vse enako, pa bodi že tega ali onega prepričanja. O tem bi človek lahko veliko pisal, toda naj mine kongres, ki bo pokazal, kaj smo in kaj bi lahko bili, ako bi se zavedali, da le v skupnem delu je napredek, v razdvojenosti pa polom. Odvisno je od kongresa, ako izvoli odbor, ki bo imel zaupanje pri ljudstvu, vse drugo se bo skristaliziralo pozneje. Kongresa bi se sam rad udeležil, toda sem moral povsod odkloniti nominacijo iz važnih razlogov. Vendar ga pa za svojo osebo pozdravljam in želim, da bodo njegovi ukrepi v soglasju prave in poštene socialne demokracije.

Od našega društva 13 SNPJ so do danes (22. nov.) sledeči člani v armadi ali mornarici—tukaj so vsteti tudi oni, ki so prišli pred par meseci s prestopnimi listi: Henry Hochevar, Joseph Selak, Frank Selak, Frank Kocjančič, Raymond Rebol, Valentine Sherian, Frank Blatnik ml., John Blatnik, Joseph Straus, Edward Glivar, Mirko Česnik, Fred Bende, James Elash, Henry Potnik, Tony Delach in Fred Potnik. Skupaj 16. Kot vse kaže, jih bo šlo v kratkem še precej, ko bodo začeli klicati 18- in 19-letnike.

Po možnosti skušamo mašiti te luknje z mladino. Ako bi človek imel na razpolago vsaj malo prostega časa, bi se dalo storiti več v tej kampanji. Na klic uprave Prosvete, da bi vsak tajnik dobil dva nova naročnika na dnevnik, sem to storil takoj. Naročila sta se Frances Brecl in Domian Bradach. Prav tako skušamo obdriati Proletarčeve naročnike, katerih je sedaj precej za našo naselbino. Tako sta oba lista tukaj prilično dobro razširjena. Na prihodnji seji društva bo zopet nekaj novih predlaganih v mladinski oddelki.

Tako je človek vedno na poti, nikoli doma. Ampak ne vem, kako bo v bodoče, ker ne bo "geza" in tudi obodov ne, kar se mene tiče, ker nisem uposlen v obrambni industriji. Brez avta pa ni mogoče vrstiti agitatoričnega dela. Peš sicer pride, toda vprašanje je, kdaj in koliko daleč.

Društvo 640 SNPJ priredi veliko plesno zabavo v soboto, 12. dec. Prebitek bo šel v prid članom-vojakom—kot so mi sporo-

čili, tudi v prid onih, ki so vzeli prestopni list. Za ples bo igral znani Snapper orkester. Vstopnice jim gredo izpod rok kot za stavo. Kot sem slišal, jim veliko pomagajo tudi nekateri člani društva 13, kar je lepo, kajti gre v dober namen. Tudi jaz bom storil v prid te veselice, kar bo v moji moči. Vabim rojake od blizu in daleč, da pridete na to veselico 12. decembra v društveno dvorano na Boydsville.

Kar se tiče društvene dvorane, tudi dobro napreduje. Mislim, da bo na letni seji odbor podal eno najboljših finančnih poročil v zgodovini dvorani, kar bo razveselilo vse člane.

Joseph Snoy, 13.

Vistijsa—ali se bo uresničila?

Bellingham, Wash.—Ne bom pisal o veselicah, zabavah, dobri jedi ali pitju. Kar hočem tukaj naslikati, je lepa slovenska dežela, katero v duhu gledam kot članico Združenih držav Evrope.

V duhu govorim s Slovenci in jih vprašam, kako se jim dopade njih "Amerika", ker evropski "Washington" je postavljen temelj novi Evropi po vzorcu ustave Združenih držav ameriških in zato izgleda, da je Amerika prišla v Evropo, oziroma so jo prinesli ljudje po načinu sugestij v "Two-Way-Passage". Na obrazih vidim tudi ponos, ki ga prej ni bilo, ne pod Avstrijo, ne pod Jugoslavijo, da ne govorim o onih, ki so bili pod Italijo.

"Le zakaj ni to prej prišlo! Tega nam je bilo že dolgo treba. Zdaj nimamo več ponižani mali narod. Zdaj smo vsi enaki! Nemec ali Madžar ali Italijan ne šteje nič več. Zdaj smo Združeni Evropejci..." Priduži se drugi sosed, ki je slišal pogovor in pristavi: "Amerikanci so pa kampeljli! Slišal sem veliko o njih in njihovi demokraciji, a vedel nisem, v čem obstoji njih demokracija, dokler je niso prinesli k nam. Moje, ali se vam ne dopade to, da mi Slovenci poljemo ravno toliko senatorjev v zvezno vlado kakor Nemci ali kateri drugi narod?" In zopet drugi: "Pa mi Slovenci tudi lahko delamo svoje postave in imamo svoje vojake (milico)..."

Hvale in občudovanja ni konca ne kraja. "Ja, pa zdaj se boste morali učiti angleščine, ker mora Združena Evropa imeti skupni jezik," sem jaz pristavil. "Saj to hočemo," se oglasi nekdo iz skupine in takoj pokaže z nekak angleščino, da je bil nekdo že v Ameriki. Gruča radovednežev postaja večja. Tudi ženske napeto poslušajo. Vse jim ni jasno in vprašujejo o tem in onem. Zdaj so tudi žene svobodne. Postale so "Amerikance", dasi Amerike niso nikdar videle in zato hočejo ališati iz ust Slovence, ki se je povrnil z namenom, da ljudi pouči, kaj imajo pričakovati od svoje vlade, ki je bila postavljena po osnovnih idejah ameriške ustave. Slovence-Amerikanec jim razloži. Zenske vzklajajo priznanje in hvalo.

"Zdaj niste več državljani samo svoje dežele," jim razlaga Slovenec-Amerikanec, "ampak vse Evrope. Ni vam treba več pose ali izmenjavanja denarja ali bati se financiranj in drugih sitnosti, ko prestopite "mejo", ki pa zdaj ni več meja; če gredo na Ogrsko, v Nemčijo, Francijo ali kam drugam, povsod ste državljani. Ali se vam ne dopade po ameriškem načinu?" "You bet, da so," vzklajne bivši Amerikanci in vsakdo, ki zna kakšno angleško besedo, se glasno pohvali z njo.

Dalje jim Slovenec-Amerikanec pojasni več glavnih vprašanj: Trgovina, pošta, denar—vse to spada pod vlado Združenih držav evropskih. Davek tu di nalaga zvezna vlada ali kongres, ki obstoji od ljudstva izvoljenih senatorjev in kongresnikov. Vsaka država Evropeke federacije izvoli dva senatorja, po enega po vsaki državi. Na primer država New York in Rhode Island izvolita vsaka dva zvezna senatorja, polancev pa iz-

voli prva 53, druga pa samo enega—proporčno po številu prebivalstva. Poleg zvezne vlade ima pa še vsaka dežela svojo vlado, svoje državne senatore in po-slanece in kot že omenjeno, tudi svojo deželno obrambo, ki ji v Ameriki pravimo milica. Vse to pa mora biti v skladu z ustavo. Preko te ne more iti nihče. Kadar se dve sosedni državi ne moreta zrediti, gre stvar pred zvezne sodnike, ki imajo zadnjo besedo.

Iz gruč se sliši odobravanje: "Tako, tako!"

George Gornik, 493.

Če smo odrasli mošje—

Pueblo, Colo.—Zadnjič sem zapisal, da mi ameriški Slovenci, državljani Združenih držav, zahtevajo republiko za Slovenijo, ali če hočete, za Jugoslavijo. Ker smo "odrasli mošje"—ali odrasli državljani naših držav—moramo imeti resno besedo v resnih časih. Če bo slovenski kongres združil vse ameriške Slovence za skupno delo za pomoč nesrečni Sloveniji, ali nima moči pravice zahtevati od ameriške vlade, da reče besedo po končni zmagi, naj imajo Slovenci, oziroma Jugoslavija republiko, oziroma formo vlade? Ako tega ne moremo ali nečemo, potem bo ves trud zaman. Ako vlada naših držav—ako se tako domneva—ne more vsiljevati republike nobenemu narodu, potem naj reče, naj narodi glasujejo, kakšno vlado hočejo: kralja ali predsednika.

Mi ameriški Slovenci kot najbolj pridni državljani pomagamo z vsemi silami do zmage nad fašizmom. Imamo torej pravico, da zahtevamo od vlade, kaj žele in hočejo nesrečni ljudje v Jugoslaviji. Ali smo mi, Združene države, zato v vojni, da bomo pomagali vpostaviti v Evropi bankrotirane vlade kakor so bile—vsem kraljem in kraljicam? Ako bo temu tako, potem je bolje, da smo tihi.

Sam zase sem prepričan, ako Moskva ne bo imela besede, ko se bo delal mir, ne bodo slovanški narodi nikdar dobili pravega miru. Vi, ki sedite za pisalnimi stroji v pisalnih sobah, pojdite med ljudi, med delovno maso in slišali boste mnenje in želje ljudi.

Kje je sila in moč, da združi Hrvate in Srbe? Če ogovorim povprečnega Slovence ter vprašam, kaj misli glede Slovenije, takoj dobim odgovor: "Najbolje je, da je en gospodar." S tem mislijo, da Jugoslavije, kakor je bila, je več ni treba. Če pa ogovorim Hrvata ali Hrvatce: "Brate moj, kako to, da se je vsa Hrvatska prodala Nemcem in Italijanom?" In kako hitri so z odgovori: "Aj, slabše ne more biti kot je bilo pod Srbijo." Tako lahko vemo, koliko nasprotstva je bilo v kraljevski Jugoslaviji.

Le razredno zavedni delovni ljudje so lahko organizatorji ljudovlade delovnih ljudi—za one, ki orjejo in sejejo. In če bodo ti delovni ljudje združeni in dobro organizirani, bodo lahko vpostavili si gospodarsko demokratsko republiko, Sloveni, Hrvati in Srbi. To naj bo tudi naloga kongresa ameriških Slovencev.

Velika Britanija, ki se bojuje, da se ohrani kot je bila, imperialistična, najbrž ne bo podila Italijanov iz Slovenije. Torej je le še eno upanje—Sovjetska Rusija. In jaz upam, da bo glasno govorila za nas.

Potrebno je več razumnosti—saj vendar ne moremo zaustaviti toka novi dobi, novi civilizaciji...

Če bomo s kongresom dosegli vsaj to, da Slovenci, Hrvati in Srbi dobe priliko glasovanja, bomo storili veliko delo. Ne verjamem, da bodo v Sloveniji še kdaj prepustili letovišče Bled—kraljem in kraljicam.

Joe Hočvar, 21.

Vsakega malo

West Middlesex, Pa.—Zadnjič sem prejel pismo iz Elwood Cityja, Pa. Piše mi farmarica Mrs. Dornik, da je čitala moj dopis v Prosveti, v katerem sem pisal o letošnjem farmarskem pridelku. Pravi, da se ji čudno vidi, da je pri nas res tako obrodilo kot v starem kraju in da je bila debela, da smo jo "kar valili domov". Pravi, da so oni že 12 let na farmi in vsako leto sejejo repo, toda samo še enkrat jim je obrodila, da so jo naribali. Mrs. Dornik je radovedna, s čim sem pognojil, da je repa tako obrodila.

Odgovor: Prvič mislim, da je dobra zemlja. Drugič, ne vedo, kaj bom na tistem mestu posejal, sem zapeljal nekaj svinjakega in kurjega gnoja. Repo smo posejali koncem junija, toda se mi vidi, da prezgodaj, kajti bolj debela repa je bila puhla. Menda zato, ker je predolgo rasla. Če se ne motim, smo v starem kraju repo sejali, ko smo pšenico posejali, to je meseca julija in bilo jo je dosti. Veliko kad smo jo naribali in tudi v jame zakopali. Ko smo jo splohadili odkopali, je bila skoraj slednja puhla. Menda je bila predolgo v zemlji. Na dobri zemlji vsaka stvar hitro raste in tudi prej dozori.

Drugo pismo sem dobil iz Albia, Iowa, v katerem mi piše Mr. Kristof sledeče: "Čital sem vaš dopis v Prosveti, da ste imeli preobilo sadja, zato ste naredili več jabolčnika. Sedaj se pa bojite, da ne postane jesih. Vam priporočam tole: Tudi jaz sem farmar. Pred leti sem kupil od farmarja, rodom Poljaka, 50 gl. jabolčnega mošta. Pil sem surovega in včasih sem ga tudi kuhal. Dober je bil do zadnje kaplje in tudi vedel si, da si ga pil. Ko sem sod izpraznil in ga pričnem pomivati, se mi iz njega vauje za dva galona koruze. Čudil sem se, kaj naj to pomeni. Vprašam tistega farmarja, zakaj mi je koruzo prodal v tistem sodu. On pa mi reče, ako še ne vem, naj si zapomnim, da koruzo drži jabolčnik zmeraj pri istem okusu in da je dober do zadnje kaplje."

Mr. Kristofu hvala za navodilo. Mogoče bo to koristilo mnogim, ki se bavijo z jabolčnim sokom. Za enkrat je zame to navodilo že prepozno, kajti sem že prej upošteval navodila drugih. Nekateri so mi svetovali, naj v 50 gl. jabolčnika dam kvart rzi in dva funta rožin, drugi, naj denem kvart naribanega hrena, tretji, naj v lekarni kupim prašek nalaza za to. Vse to sem upošteval, razen navodila mr. Kristofa, o katerem mislim, da bi bilo še najboljšje. Poskusil bom prihodnje leto, če bom dočkal. In tudi drugi poskusite. Ako se dobro obnese, bomo mr. Kristofu dali medaljo, ker nas je o tem podučil. Do sedaj se ni še nihče drugi oglašil, kaj naj napravim, da se jabolčnik ne spremeni v kis.

Frank Fink iz Herminieja se šteje srečnega, ker je po tolikih letih delo dobil. Pa kako lahkega—za čuvaja. Pravi, da kuri peči in se greje. Srečni France in je tudi pošten. Ko je bil zadnjič v Sharonu, je obljubil, da bo šel nam lovčev za kuha, ko bomo šli nad srnjake. Zdaj ga je pa taka nesreča doletela, da se je odpovedal. Dal nam je dovolj časa, da dobimo drugega. Imeli smo že slučaj, ko nam je kuh obljubil, zadnji dan se je pa odpovedal, češ, dobite drugega. Bratu Finku kredit. Bo imel pa več časa, da napiše kak dopis, in vsi dopisi nas bodo kratkočasili v tej dolgi zimi.

Finku priporočam, naj kar pozabi tistega medveda, o katerem je rekel, da ga bo zame privezal s srebrom. Ti povem, France, da sem se skesal in ne bom šel nad medvede. Okoraj žila pa sta se moja dva zeta, Shain in Godina, ki se tudi hudiča ne bojita. Odšla sta v emporijske hribe že 16. nov., dasi se je lov na kosmatince pričel že 18. nov. Torej dovolj časa, da najdeti medvedje brloge. Srečno sta se vrnila in rezultat je bil, da je Shain namesto medveda prinesel mrtvo lisico, Joe Godina pa živo in jo ima sedaj doma na verigah.

Dne 29. nov. pa zopet naprežemo avte in hajdi nad srnjake. Teh se pa tako ne bojim—bolj je rogat, rajši ga imam. Samo, da mi bo sreča mila.

Dolgo pa že nisem slišal o Tonetu Klemenčiču. On mi je obljubil indijanskega fazana, a ker sam nečem ponj, je obljubil, da mi ga sam prinese s svojo lovsko družbo. Čakam in čakam, toda nič. Jabolčnik se mi bo gotovo do takrat že skisal in par zajcev, ki sem jih imel zanje, bodo drugi postrelili. Glede fazana imam pa še vedno upanje, da ga dobim—če Tone ne bo imel izgovora, da mu ga je mačka požrla.

Ce bo šel Tone v emporijske hribe nad srnjake, potem se lahko vidiva v tistem zaduhlem kevdru, ali pa v onem tam pri mostu, ki ni nič boljši. Veste, emporijski prodajalec nas lovec tako molzejo kot kmet mlado kravo.

Člani, ne pozabite decembrske seje društva 262, ker bo po seji prost prizizek.

Anton Valentincič, 262.

Tudi vojne bo konec

Finsleyville, Pa.—Po "dolgem času se zopet oglašim v našem cenjenem listu. Prijateljice me vprašujejo, zakaj se večkrat ne oglašim v Prosveti. Vzrok za to, ker je roka postala trda, drug pa je tako kot pravi Nace Zlenberger, da je že tako preveč dopisov v Prosveti. Ali urednik že gleda, da se počasi vsi pribojijo. Zdaj imamo dosti časa za pisanje in čitanje. Ampak v tih resnih časih človek ne more do brega poročati, kajti ne sliši drugega kot—vojna, vojna. Upajmo, da to ne bo zmeraj trpelo. Po slabem pride dobro in tudi vojne bo enkrat konec.

Od tukaj je šlo zopet nekaj fantov k vojakom. Želim, da se srečno vrnejo, kadar bo sovražnik premagan. Tudi jaz imam dva sinova, ki pa sta še pri svojih ženeh. Sta bolj rahlega zdravja, toda za lupljenje krompirja bosta že dobra.

Sedaj pa še nekaj iz moje mladosti. Nekaj sem že opisala v mojem zadnjem dopisu, namreč kako sva šla z mojimi očetom v Ameriko. To je bilo ravno pred 39 leti. Z nama je šla tudi žena mojega brata s tremi otroki. Seboj je vzela velik kovčeg in midva z očetom vsak svojega. Njej je pisal mož, naj mu prinese nekaj vržink in tudi ji naročil, kako naj napravi, da jih ne bodo vzeli v New Yorku pri pregledovanju prtljave v Castle Gardenu. Napravi naj namreč testo, ga razvalja kot za potico zavije naj vanj vržinke in vs skupaj malo speče. Tako je tudi napravila. Ampak on ni vržink dal.

Ko smo prišli v New York tisto veliko poslopje za naseljenec, smo šli po visokih stopnicah. Nam se pridruži mlad Hrvat, k smo ga poznali še na ladji, in s ponudi bratovi ženi, da ji bo odnesel kovčeg do vrha stopnic. Ko smo mi prišli na vrh, tistega Hravata že ni bilo nikjer. Moj oče je znal malo nemški in je hotel od enega do drugega in spraševal, kako bi dobili kovčeg nazaj. Ampak nihče ni hotel ni slišati o tistem. Nas so razgnali na vse strani kot pujske. Tako je bila bratova žena ob kovčgu otroci ob obleko, brat pa ob vržinke. Njegova žena se je večkrat zjokala radi tiste nesreče. Toda moj brat je bil vesel, ker mu je žena pripeljala tri zdrave otroke.

Urula Klöbner.

Poročilo zastopnika

Tire Hill, Pa.—Skoraj je čas, da se oglašim. Kaj je vzrok, da ni poročila od mene? Menda to, ker je "društveni odvjetnik" preprečil poučevanje katekizma v društveni dvorani. Radi tega sem bil tudi napaden na seji in bilo je očitano proti meni, da sem "brezverec" in da nimam prijateljev pri društvu. Rečem je tudi bilo, da bi učenje katekizma prineslo več novih članov pa se ni izkazalo. V tleh mecih ni nič napredka pri društvu. Pri tem smo pa stari člani izgubili tudi nekaj svobode. Več jih namreč slišim, ki pravijo: "Kaj bom hodil na sejo, ker an gleščino ne razumem..." To je žalostno, da slovensko društvo posluje v angleščini. Društvo (Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 1. decembra 1922)

Domace vesti. V Milwaukee je avto ubil Jos. Rotnika iz Štanjaja, člana SNPJ.

Delavske vesti. Rudarska unija napoveduje stavko za po mladi.

Inosestanstvo. Debate na mednarodni konferenci v Lausanne se v glavnem sučejo okoli olja. **Sovjetska Rusija.** Ruski zunanjji komisar Cicerin bombardiral lozansko konferenco z izjavami iz Berlina glede pogojev mira s Turčijo.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

POLOŽAJ NA BALKANU IN OPERACIJE V AFRIKI

London, 13. nov. (ONA).—Za vsezniki krogi poročajo, da so operacije v severni Afriki prisile Nemčijo, da pospeši mobilizacijo vseh razpoložljivih moči sil v razporeditvi in hlapčevskih evropskih deželah.

Berlin je v Budimpešti, Bukaresti, Sofiji, Zagrebu in Bratistavi povprašal glede možnosti mobilizacije novih divizij, ki naj bi ojačile obrambo nacističnih meja, ki se zdaj razprostirajo na vsi štiri ozorja Hitlerjeve Evrope. Uspeh te akcije pa bo najverjetneje neznan.

Najbolj je značilen slučaj Bolgarske, ki tudi do zdaj še ni hotela pošiljati svojih čet na tuje fronte in je zasedla le ona ozemlja, ki so ji pripadla. Ako bi hotela zdaj pošiljati svoje vojake v Rusijo, bi bolgarska vlada brez dvoma propadla.

Madžarska je poslala na vzhodno fronto približno 10 divizij, a Hitler bi zdaj hotel, da se mu pridruži celokupna madžarska armada, pa makar za ceno, da se poslabša predelek hrane. To je bil do zdaj s strani Madžarske najtežji izgovor, da se izogne prevelike soudeležbe v nacističnem bojevanju.

Hitler bi se mogel nadati bolj hitne pomoči s strani Rumunije, ako ne bi bila ta dežela položila še tri četrtine vse svoje armade na vzhodno fronto. Le na gornji transilvanski meji stoji še par madžarskih in rumunskih divizij, ki si stojijo nasproti, oprezno in polne medsebojnega neznanja. Hitler bi seveda mogel prisiliti Rumunijo in Madžarsko, da odpokličeta to vojskovanje skupne meje in da mu odstopita te divizije v svrhu uporabe na drugih frontah.

Razpoloženje prebivalstva na Balkanu in Hrvaškem pa ne moremo izključiti vsake možnosti vpoklicov na nabor v večem obsegu. Mobiliziranje delavcev na Poljskem, Čehoslovaškem in drugod v zasedenih zemljah od Norveške do Španije pa se nadaljuje brez posebnih težav ali nemirov.

V ...

Italijanski krogi pričakujejo Hitlerjevo ofenzivo na Balkanu

London, 13. nov. (ONA).—Nekateri balkanske vlade pričakujejo splošne ofenzive osišč proti jugoslovanskim in drugim gerilam na Balkanu. To bo ena prvih posledic razvoja dogodkov na Sredozemskem morju. Izveščenci trde, da mora Hitler zdaj zdaj njegovo krdajkoli skrbeti za to, da si zavaruje prometne zveze preko planin, ki so zdaj že polne s snegom. V marsikaterih krajih, ki so osamljeni, bo moral nastaniti močne posadke osiščnih vojaških sil.

Ako bi četniške sile generala Draže Mihajlovića, jugoslovanskega vojnega ministra, dobile zadostno opremo in drugih dobav prihodnjih par tednih, bi bilo verjetno, da bi se mogle držati vztrajati do prihodnje pomladi.

V ...

Londonski radio o situaciji na Balkanu

London, 13. nov. (Radiopremarna služba).—Kako zelo se je prestrašilo zdajšnjih dogodkov, ki se videti celo v prevažanju, ki se zdaj vrši na Balkanu. Vozil Jadrana so bile vse posadke močno ojačane in tudi poljske vojske na Egejskem morju in na turško-bolgarske meje so pospešile nove čete stražnih oddelkov.

Iz turških virov prihajajo vesti, da se je začelo ojačanje posadke prečni od Rumunije proti napadu. Prej so vlakni polni vojakov vozili vedno le proti vzhodu. Afrsko bojno polje je torej že začelo vplivati. Morda res še bo neposredno olajšalo položaj na ruskem bojišču v vseh smereh v pogledu letalstva bojevo takoj.

Razne vesti iz Jugoslavije
Turško časopisje poroča, da

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

šteje približno 180 članov, na sejo jih pa prihaja okrog ducata in od teh je deset društvenih odbojnikov. Iz tega se vidi, da le nekateri razumejo pravila in društvene stvari, ki so tako važne v teh časih.

Omeniti tudi želimo, da je bilo namignjeno proti meni kot delegatu 12. redne konvencije SN-PJ, zakaj niso delegatje sprejeli resolucije ali točke v pravilih, po kateri bi naše društvo lahko sprejemalo goste oziroma "social members", da bi lahko kot nečlani zahajali v društveni "bar room".

Kaj se tiče vere in poštenosti, sem bil dobro poučen. Ne verjamem pa v tatvine, hinavstvo, goljufije in laži, potem pa k spovedi, da dobim "odvezo" od spovednika. In vse to radi "drugih ljudi". Slišal sem namreč od nekaterih: "Moja volja to ni, toda moram to napraviti radi drugih ljudi".

General Loehr, nemški vrhovni poveljnik na Balkanu, je moral prositi Hitlerja, da mu pošlje ojačenja. Italijani v Dalmaciji se baje že pripravljajo na odhod in bodo najbrže zamenjani z nemškimi četami.

Reuter poroča, da se nahaja v borbah, ki divjajo v zapadnem delu hrvaškega ozemlja, od 10.000 do 15.000 gerilcev.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

29. oktobra 1942.

Na letošnjega 28. septembra popisuje "Kaertner Zeitung" čudno prireditve v Kranju. Čudno, pravim, čudno prireditve. Nam, ki se spominjamo Kranja kot enega najlepših mest v Sloveniji. Sava na njegovem vzhodju, hiše grupirane za zelenjem po bregu, cerkev v sredi na višini. Tak je bil od daleč. Ko si hodil po njegovih strmih, zverženih ulicah, si šel mimo novega Sokolskega doma, mimo starih cerkva, majhnih starih hišic pa do nove Jugočeške tekstilne tovarne. Na drugi strani je staro pokopališče, kjer sta pokopana Prešeren in Jenko. Nekje v starem delu mesta je "Stara pošta", kamor je zahajal Prešeren in kasneje pisatelj Senoa, ko je pisal o slovenskih redkih nageljnih na pesnikovem grobu. Kranj je Prešernovo mesto.

Danes čitamo o paradi na "Hitlerplatzu". Tam je 10.000 ljudi zbranih. Do 3000 vojakov defilira pred častno tribunom. Na njej je gausleiter Reiner, general-major policije Brenner, general-leutnant Suter, gruppen-fuehrer Rosner, kreisleiter Gornje Kranjske in namestnik visokega komisarja za Ljubljansko provinco Geronazzo. Vsi v rjavih srcah, "osebno nosijo ti pokone glave", kakor je pred sto leti o njih napisal Prešeren. Z groza mora odnehati goji kor naravnih čet po kranjskem tisku. Cesar ni vega v preteklem letu Kranj videl in slišal — in prenesel! Javna obejanja mladih ljudi, streljanje nedolžnih talcev. In zdaj še ta nemška parada.

Gausleiter Reiner se povzpne k svečanem govoru. Najprej pride na vrsto zgodovina. Do kosti in mozga je bila ta dežela vedno nemška! "Sedem sto germanskih grobov gotskega in lombardskega porekla leži v kranjski zemlji! Tisočletnico nemške Kranjske bomo slavili naslednja leta." Germanskih grobov v naši zemlji nam ni ne mar, ne žal. Da-li misli človek na tribuni na boje, ko: "... ali preveliko trum je čez Dravo po Kokri doli v Kranj Valjahn pripodil? Da-li misli na Črnomirjeve ... mrlčeve trope, leže k ob ajde žetvi ali pšenice po njivah tam leže snopovja kope? Dal misli na Črnomirjeve boje "brez upa zmage", "za vero staršev, lepo bog'njo Živo, Za Črte, za bogove nad oblaki? Dal misli, da spet "na tleh leže slovenstva stebri stari, v domačih legah vtrjene postave? Slovenec že mori Slovenca, brata — kako strašna slepota je človeka! Pred tisoč leti se je to godilo. Pred tisoč leti so Slovenci zamenjali svojo vero. Pred tisoč

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

šteje približno 180 članov, na sejo jih pa prihaja okrog ducata in od teh je deset društvenih odbojnikov. Iz tega se vidi, da le nekateri razumejo pravila in društvene stvari, ki so tako važne v teh časih.

Omeniti tudi želimo, da je bilo namignjeno proti meni kot delegatu 12. redne konvencije SN-PJ, zakaj niso delegatje sprejeli resolucije ali točke v pravilih, po kateri bi naše društvo lahko sprejemalo goste oziroma "social members", da bi lahko kot nečlani zahajali v društveni "bar room".

Kaj se tiče vere in poštenosti, sem bil dobro poučen. Ne verjamem pa v tatvine, hinavstvo, goljufije in laži, potem pa k spovedi, da dobim "odvezo" od spovednika. In vse to radi "drugih ljudi". Slišal sem namreč od nekaterih: "Moja volja to ni, toda moram to napraviti radi drugih ljudi".

General Loehr, nemški vrhovni poveljnik na Balkanu, je moral prositi Hitlerja, da mu pošlje ojačenja. Italijani v Dalmaciji se baje že pripravljajo na odhod in bodo najbrže zamenjani z nemškimi četami.

Reuter poroča, da se nahaja v borbah, ki divjajo v zapadnem delu hrvaškega ozemlja, od 10.000 do 15.000 gerilcev.

Nelson dobi večjo oblast

Opozicija s strani armade in mornarice

Washington, D. C. 30. nov. — Donald M. Nelson, načelnik odbora za vojno produkcijo, bo kmalu prevzel kontrolo izvajanja programa, čigar cilj je povečanje produkcije orožja in streliva na največjo možno stopnjo, kljub opoziciji s strani armade in mornarice.

Nelson je nedavno zavzel odločno stališče v kontroverzi med njegovim odborom in armado ter mornarico, ko je podelil omejeno oblast Charlesu E. Wilsonu, bivšemu predsedniku General Electric Co., v zadevi produkcije bojnih letal. Doznavajo, da bo Wilson prevzel slično kontrolo nad vsemi fazami produkcije programa, kar pomeni, da bosta armada in mornarica izgubili oblast v vseh področjih in ne bosta več določali smernic, nanašajočih se na izvajanje programa produkcije.

Nelson se je večer posvetoval s predsednikom Rooseveltom o reorganiziranju produkcijskega ustroja. Prej objavljeno poročilo, da bo Nelson resigniral, če bo Roosevelt zavrnil njegov načrt, je bilo zanikano.

Italijanski maršal Badoglio aretiran?

London, 30. nov. — Časniška agentura Reynolds poroča, da je Mussolinijeva tajna policija aretirala maršala Pietra Badoglijo, bivšega šefa armadnega štaba, in okrog dva tisoč drugih italijanov. Baje so ti skovali zoper glede ugrabljenja diktatorja Mussolinija, da dobi kralj prejšnjo oblast. Maršal Rodolfo Graziani, tudi bivši načelnik armadnega štaba, se je izognil aretaciji in našel zavetje v kraljevi palači.

O slovenskem kongresu

Dr. Ivan M. Čok, predsednik "Jugoslovanskega odbora iz Italije"

(Nadaljevanje.)

Dokler pa od zaveznikov takih izjav ne dobimo, ne moremo smatrati, da je izpolnitev naših ciljev in idealov sigurna stvar. Moramo celo računati, da bo potrebna tudi po tej vojni borba za naše pravice, kakor je bilo po prvi svetovni vojni na mirovni konferenci v Parizu.

Na to borbo se moramo pripraviti. Pripravljati jo moramo že sedaj. Če sedaj jo moramo voditi. Morali bi jo bili že voditi do zdaj, ker naši nasprotniki ne spijo, ampak delajo in so zelo aktivni.

Nobeden, komur je pri srcu usoda primorskih ter korških Slovencev ter bodočnost Slovencev kot naroda, ne sme odredi svoje pomoči v teh najtežjih časih, ki jih slovenstvo sedaj preživlja. Tudi noben ameriški Slovenec ni izvet te dolžnosti. Naproti, ravno v tej zemlji svobode in demokracije in celo kot državljani te močnejše zemlje imajo ameriški Slovenci še prav posebno dolžnost, da proizlo svojim bratom v stari domovini pomoč. Tako dolžnost proti svojemu bratu čutijo bratje Čehi in Poljaki, ki že dolgo v tem smislu tudi delujejo.

Materialna pomoč ni dovoljna. Ona je potrebna in zelo je pohvalno, da se je že lani formalno Jugoslovanski pomožni odbor v to svrhu. Toda to ni zadostilo. Potrebna je—in to predvsem danes—politična pomoč; pomoč, ki bo potom politične akcije prišla do izraza.

V čem naj obstoji ta politična akcija? Predvsem v intenzivni aktivni propagandi. Načo vprašanje mora biti poznano vsem, ki imajo s njim posla in ki bodo v eni ali drugi obliki odločevali. Tu ne mislimo samo tako zvane merodajne kroge, ki imajo v teh vprašanjih glavno in odločujočo besedo, temveč tudi take, ki morda poredno—in četudi v manjši meri—lahko kritizirajo, ali pa škodijo stvari, to so razni člani kongresa in senata, važni žurnalisti, znanstveniki in strokovnjaki, javni delavci, funkcionarji raznih močnih in vplivnih institucij (raznih cerkva) itd.

Potrebna pa je tudi obrambna ali defenzivna propaganda. Ta naj bi bila naperjena proti onim, ki so v pogledu naših ciljev naši nasprotniki. Zasledovati moramo vsako njihovo delovanje in, v kolikor je za nas škodljivo, ga po možnosti takoj parirati.

Nadaljnja naša dolžnost tu je, poskrbeti, da s sigurnostjo zremo resnično in objektivno resnico, kako je v domovini, kakšno je pravo razpoloženje naroda, kakšne so njegove želje in zahteve. Na tej podlagi naj bodo ameriški Slovenci glasniki in tolmači želja svojih zasuženih bratov v domovini.

Delo samo, če bi bilo organizirano, bi prineslo samo po sebi še mnoge druge naloge, o katerih ni tukaj govoriti.

Da bi se vse to doseglo, so potrebne sledeče stvari: 1.) kongres; 2.) organizacija Slovencev v inozemstvu; 3.) Narodni svet; 4.) stalna politična pisarna, ki naj izvršuje sklepe Narodnega sveta in po njegovih navodilih vodi celo politično akcijo, kakor zgoraj omenjeno.

Potreba kongresa je očitna. Zberejo naj se zastopniki vseh Slovencev, da se o vseh perečih vprašanjih pogovorijo in spora zumejo ter da izvolijo Narodni svet. Kongres mora biti pristopen delegatom vseh slovenskih organizacij brez razlike. Popolna svoboda govora in izražanja misli je predpogoj za resničen in koristen rezultat. Kongres pa se mora držati svojega programa in ne sme prekoračiti svoje kompetence. Glavno in odločilno besedo o svoji bodočnosti ima in bi imel narod tam doma. Ne bi bilo ne v duhu demokracije, ne pravilno, če bi se kongres spuščal v sklepanje o vprašanjih, ki jih bo samo narod na terenu rešil. Glavni zadatki kongresa so: svobodna diskusija o podnešenih referatih, utrditev osnovnih načel narodne borbe in narodovih

O slovenskem kongresu

Dr. Ivan M. Čok, predsednik "Jugoslovanskega odbora iz Italije"

(Nadaljevanje.)

Dokler pa od zaveznikov takih izjav ne dobimo, ne moremo smatrati, da je izpolnitev naših ciljev in idealov sigurna stvar. Moramo celo računati, da bo potrebna tudi po tej vojni borba za naše pravice, kakor je bilo po prvi svetovni vojni na mirovni konferenci v Parizu.

Na to borbo se moramo pripraviti. Pripravljati jo moramo že sedaj. Če sedaj jo moramo voditi. Morali bi jo bili že voditi do zdaj, ker naši nasprotniki ne spijo, ampak delajo in so zelo aktivni.

Nobeden, komur je pri srcu usoda primorskih ter korških Slovencev ter bodočnost Slovencev kot naroda, ne sme odredi svoje pomoči v teh najtežjih časih, ki jih slovenstvo sedaj preživlja. Tudi noben ameriški Slovenec ni izvet te dolžnosti. Naproti, ravno v tej zemlji svobode in demokracije in celo kot državljani te močnejše zemlje imajo ameriški Slovenci še prav posebno dolžnost, da proizlo svojim bratom v stari domovini pomoč. Tako dolžnost proti svojemu bratu čutijo bratje Čehi in Poljaki, ki že dolgo v tem smislu tudi delujejo.

Materialna pomoč ni dovoljna. Ona je potrebna in zelo je pohvalno, da se je že lani formalno Jugoslovanski pomožni odbor v to svrhu. Toda to ni zadostilo. Potrebna je—in to predvsem danes—politična pomoč; pomoč, ki bo potom politične akcije prišla do izraza.

V čem naj obstoji ta politična akcija? Predvsem v intenzivni aktivni propagandi. Načo vprašanje mora biti poznano vsem, ki imajo s njim posla in ki bodo v eni ali drugi obliki odločevali. Tu ne mislimo samo tako zvane merodajne kroge, ki imajo v teh vprašanjih glavno in odločujočo besedo, temveč tudi take, ki morda poredno—in četudi v manjši meri—lahko kritizirajo, ali pa škodijo stvari, to so razni člani kongresa in senata, važni žurnalisti, znanstveniki in strokovnjaki, javni delavci, funkcionarji raznih močnih in vplivnih institucij (raznih cerkva) itd.

Potrebna pa je tudi obrambna ali defenzivna propaganda. Ta naj bi bila naperjena proti onim, ki so v pogledu naših ciljev naši nasprotniki. Zasledovati moramo vsako njihovo delovanje in, v kolikor je za nas škodljivo, ga po možnosti takoj parirati.

Nadaljnja naša dolžnost tu je, poskrbeti, da s sigurnostjo zremo resnično in objektivno resnico, kako je v domovini, kakšno je pravo razpoloženje naroda, kakšne so njegove želje in zahteve. Na tej podlagi naj bodo ameriški Slovenci glasniki in tolmači želja svojih zasuženih bratov v domovini.

Delo samo, če bi bilo organizirano, bi prineslo samo po sebi še mnoge druge naloge, o katerih ni tukaj govoriti.

Da bi se vse to doseglo, so potrebne sledeče stvari: 1.) kongres; 2.) organizacija Slovencev v inozemstvu; 3.) Narodni svet; 4.) stalna politična pisarna, ki naj izvršuje sklepe Narodnega sveta in po njegovih navodilih vodi celo politično akcijo, kakor zgoraj omenjeno.

Potreba kongresa je očitna. Zberejo naj se zastopniki vseh Slovencev, da se o vseh perečih vprašanjih pogovorijo in spora zumejo ter da izvolijo Narodni svet. Kongres mora biti pristopen delegatom vseh slovenskih organizacij brez razlike. Popolna svoboda govora in izražanja misli je predpogoj za resničen in koristen rezultat. Kongres pa se mora držati svojega programa in ne sme prekoračiti svoje kompetence. Glavno in odločilno besedo o svoji bodočnosti ima in bi imel narod tam doma. Ne bi bilo ne v duhu demokracije, ne pravilno, če bi se kongres spuščal v sklepanje o vprašanjih, ki jih bo samo narod na terenu rešil. Glavni zadatki kongresa so: svobodna diskusija o podnešenih referatih, utrditev osnovnih načel narodne borbe in narodovih

O slovenskem kongresu

Dr. Ivan M. Čok, predsednik "Jugoslovanskega odbora iz Italije"

(Nadaljevanje.)

Dokler pa od zaveznikov takih izjav ne dobimo, ne moremo smatrati, da je izpolnitev naših ciljev in idealov sigurna stvar. Moramo celo računati, da bo potrebna tudi po tej vojni borba za naše pravice, kakor je bilo po prvi svetovni vojni na mirovni konferenci v Parizu.

Na to borbo se moramo pripraviti. Pripravljati jo moramo že sedaj. Če sedaj jo moramo voditi. Morali bi jo bili že voditi do zdaj, ker naši nasprotniki ne spijo, ampak delajo in so zelo aktivni.

Nobeden, komur je pri srcu usoda primorskih ter korških Slovencev ter bodočnost Slovencev kot naroda, ne sme odredi svoje pomoči v teh najtežjih časih, ki jih slovenstvo sedaj preživlja. Tudi noben ameriški Slovenec ni izvet te dolžnosti. Naproti, ravno v tej zemlji svobode in demokracije in celo kot državljani te močnejše zemlje imajo ameriški Slovenci še prav posebno dolžnost, da proizlo svojim bratom v stari domovini pomoč. Tako dolžnost proti svojemu bratu čutijo bratje Čehi in Poljaki, ki že dolgo v tem smislu tudi delujejo.

Materialna pomoč ni dovoljna. Ona je potrebna in zelo je pohvalno, da se je že lani formalno Jugoslovanski pomožni odbor v to svrhu. Toda to ni zadostilo. Potrebna je—in to predvsem danes—politična pomoč; pomoč, ki bo potom politične akcije prišla do izraza.

V čem naj obstoji ta politična akcija? Predvsem v intenzivni aktivni propagandi. Načo vprašanje mora biti poznano vsem, ki imajo s njim posla in ki bodo v eni ali drugi obliki odločevali. Tu ne mislimo samo tako zvane merodajne kroge, ki imajo v teh vprašanjih glavno in odločujočo besedo, temveč tudi take, ki morda poredno—in četudi v manjši meri—lahko kritizirajo, ali pa škodijo stvari, to so razni člani kongresa in senata, važni žurnalisti, znanstveniki in strokovnjaki, javni delavci, funkcionarji raznih močnih in vplivnih institucij (raznih cerkva) itd.

Potrebna pa je tudi obrambna ali defenzivna propaganda. Ta naj bi bila naperjena proti onim, ki so v pogledu naših ciljev naši nasprotniki. Zasledovati moramo vsako njihovo delovanje in, v kolikor je za nas škodljivo, ga po možnosti takoj parirati.

Nadaljnja naša dolžnost tu je, poskrbeti, da s sigurnostjo zremo resnično in objektivno resnico, kako je v domovini, kakšno je pravo razpoloženje naroda, kakšne so njegove želje in zahteve. Na tej podlagi naj bodo ameriški Slovenci glasniki in tolmači želja svojih zasuženih bratov v domovini.

Delo samo, če bi bilo organizirano, bi prineslo samo po sebi še mnoge druge naloge, o katerih ni tukaj govoriti.

Da bi se vse to doseglo, so potrebne sledeče stvari: 1.) kongres; 2.) organizacija Slovencev v inozemstvu; 3.) Narodni svet; 4.) stalna politična pisarna, ki naj izvršuje sklepe Narodnega sveta in po njegovih navodilih vodi celo politično akcijo, kakor zgoraj omenjeno.

Potreba kongresa je očitna. Zberejo naj se zastopniki vseh Slovencev, da se o vseh perečih vprašanjih pogovorijo in spora zumejo ter da izvolijo Narodni svet. Kongres mora biti pristopen delegatom vseh slovenskih organizacij brez razlike. Popolna svoboda govora in izražanja misli je predpogoj za resničen in koristen rezultat. Kongres pa se mora držati svojega programa in ne sme prekoračiti svoje kompetence. Glavno in odločilno besedo o svoji bodočnosti ima in bi imel narod tam doma. Ne bi bilo ne v duhu demokracije, ne pravilno, če bi se kongres spuščal v sklepanje o vprašanjih, ki jih bo samo narod na terenu rešil. Glavni zadatki kongresa so: svobodna diskusija o podnešenih referatih, utrditev osnovnih načel narodne borbe in narodovih

For Victory... Buy U.S. DEFENSE BONDS AND STAMPS

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Čprav je v naselbini značilno obešanje takorekoč za družbeni dogodek, kulturno dejanje, ki je nekako pričalo o zboljšanih navedah, je vendar gorčo skladišče za smodnik zbudilo pri možih čut dolžnosti in se ti niso obotavljali, temveč hiteli na pomoč.

V sklenjenih kolonah so odšli, ostala sta le mr. Williams in užaljeni zakonski mož, ki zdaj ni bil samo sodnik, temveč tudi maščevalec.

Ker so že pri grajenju poslopja sprčo njegove nevarne vsebine napravili vse potrebne varnostne priprave, so ogenj lahko zadušili.

Toda kako čuden slučaj! Pred par meseci je, tudi, in sicer ravno tako pri slavnosti obešanja, gorelo skladišče za smodnik, in v splošni zmešnjavi so preložili obešanje. Pozneje je o značila ženska, ki je dala varnostno znamenje, psa kot požigalca. Videla ga je, ko je z gorečo trako, ki jo je najbrže ukradel izpod kakega kotla, tekkel po cesti navzgor.

"Jaz vse preklečem, kar sem rekel," sem zamrmral, ko je Connors nekoliko prenehal govoriti.

"Hvala lepa!" se je zasmel. "Veseli me, da sem vas izpreobrnil. Vi vidite, kako dobro si je pes zapomnil lokalno zgodovino. Izbral si je izhod, na kakršnega bi človek, ker bi bil brezpomemben, nikdar ne mislil. Skladišče za smodnik je pomenjalo za tisti kraj življensko vprašanje, vsaka nesreča v tem skladišču je vzbuja splošno pozornost, kakor se je že preje izkazalo."

"In potem so pač mr. Williams izpustili, na njegovo mesto pa je prišel predelavec, ni-li res?" sem izpraševal. "In kakšno nagrado je dobil pes?"

"Kakor se navadno plačuje pse," je suho odgovoril Connors.

"Mr. Williams niso oprostili. Ko smo se vrnili v saloon, je padlo zagrinjalo čez zadnje dejanje žaložne."

Mr. Williams je izginil, pes je bil mrtev in tudi predelavec je ležal mrtev na tleh.

Moj oče je privezal konja v bližini na neko ograjo. To lepo priliko je mr. Williams porabil, da za vedno pretrga svoje zveze z naselbino.

Predelavčovo truplo je ležalo zraven točilne mize, pes na pragu, kamor se je najbrže s svojo zadnjo močjo privlekel, da sledi svojem gospodarju. Goltanec predelavčev je bil pregriznjen z ostrimi zobmi, sicer ni imel nobene druge rane. Iz revolverja, ki ga je še v roki držal, sta bila izstreljena dva strela. Ena krogla je zadela psa.

Naslednjega dne smo našli konja pri deset mil oddaljeni železniški postaji, kjer je skoli blodil. Ker je bilo sedlo s krvjo omadeževano, smo mislili, da je mr. Williams dobil drugo kroglo. Natančnejšega nismo nikdar o tem izvedeli.

Zveza pa se lahko ugane. Ko je bil predelavec s svojim ujetnikom med štirimi očmi, ga je skušal usmrtiti.

Toda mr. Williamsu, ki je bil velik in močan, se je najbrže posrečilo, da je pobil svojega nasprotnika. Pes je storil ostalo in je dobil v boju smrtno rano.

"Vendar pa je moral ta človek imeti nekaj dobrega na sebi, če je mogel učinkovati na živali, da so mu bile tako udane," sem pripomnil.

"Jaz nisem mogel na mr. Williamsu odkriti ničesar dobrega," je odgovoril Connors. "Moralne lastnosti pač niso s tem v nikakršni zvezi. Kaka klopotača je poginila od žalo-

sti in hrepenenja, dočim je njegova zapuščena žena brez vsake škode prenesla udarec. Po kratkem času se je vsa vesela poročila, v naslednjem prepičanju, da jo je druga krogla napravila za vdovo. Heda!"

Nekoliko je obrnil krmilno kolo in avto se je ostro izognil na stran. Počasi se je umaknil s pota velik novofundlandski pes.

"Bila sva že na newyorški cesti."

"Vi bi danes ne povozili psa," sem rekel.

"Ravnotako malo kakor otroka", je odgovoril Connors, "in vi veste, kaj to pri meni pomeni. Ne dvomite nikdar več o inteligenci živali in ozirajte se tudi na uboga kljuseta, kadar vozite avtomobil. Spominjajte se vedno izreka Viktorja Hugota o neznanem."

Ko sva pustila voz v garaži, sva šla skupaj navzdol po Broadwayju.

Pred hišo, kjer sva stanovala, je čakal neki velik, neokreten mož.

"Zakaj pa ni nikogar v vašem stanovanju, če greste ven, mr. Connors?" je vprašal. "Jaz vendar ne morem vreči denarja skozi odprtino za pisma."

"Zakaj ne?" je vprašal Connors.

"No, ker bi rad imel potrdilo."

"Pojdite z menoj! Dam vam potrdilo."

Tega človeka sem videl že pred par meseci v Connorsovem ateljeju, toda takrat me ni posebno zanimal. Oba sta ostala v spodnji veži, dočim sem jaz stopil v dvigalo, da pridem v svojo pisarno.

Bilo je že zgodaj zjutraj. Dva sva mogla še v jutranjem mraku napraviti najin izlet, sem prišel že prejšnji večer iz svojega stanovanja v mesto. Zajtrkovala sva v neki gostilni blizu Jonkersa. Ko sem hitro pregledal na pisalni mizi ležeča pisma, sem opazil tudi nekatera važna, s katerimi pa sem se hotel baviti šele potem, ko se še nekoliko pogovorim s Connorsom.

Ko sem vstopil v atelje, je bil tuječ še tam. Valed tega sem se hitro obrnil.

"Le vstopite!" je rekel Connors. "Mr. Henderson namerava še oditi."

"Privedite vendar svojega prijatelja s seboj," je rekel mr. Henderson.

"Hvala!" Connors me je nato predstavil, in jaz sem podal obiskovalcu roko. "Morda pridem danes popoldne," je pristavil Connors.

"Dobro!" je rekel mr. Henderson, ko je že odhajal. "Jaz sem ves čas tam."

"To je lastnik 'Hendersonovega največjega cirkusa na svetu' in 'menadžerje', je pripovedoval Connors, ko je Henderson odšel. "Vodi potovalni cirkus, ki se vozi od kraja do kraja na voze — kakršnih je pač še malo. In kakor se vidi, prav uspešno vzdržuje konkurenco z železnico. V Long Island Cityju imam šupo, ki sem mu jo dal v najem, da hrani tam čez zimo svoje stvari. Današnji lep dan, ki sva ga tudi midva nekoliko užila, smatra kot znamenje, da se bliža sezija. Dal je označiti kletke, sklical svoj personal k skušnjam, z eno besedo, začel je marljivo pripravljati. Danes je prišel plačat najemnino in pri tej priliki je naju povabil, naj si ogledava cirkus, predno odide na potovanje."

"Famozno! Jaz pojdem," sem pritrdil.

"Dobro! Prav interesantno bo, če si enkrat mirno ogledava tak cirkus."

Spominjal sem se onih srečnih otroških let, ko sem imel potovalni cirkus za višek vse lepote, če bi bil, ko odrastem, kloveš s koničastim klobukom ali pa jahalec, ki na neoslednem konju skače skozi obroč.

(Dalje prihodnjic.)

ja s svobodno prispevanimi in vojnemu času primernimi žrtvami v tilju, da porazi Hitlerjev poskus, ki hoče s silo uvesti na svetu red suženjstva.

Tipičen primer je malo predrisako mesto Norfolk na žitnih poljanah Nebraske. Člani te občine so se združili za vsa občinska dela v prid vojnemu naporu.

Trgovci in dijakci so šli iz mesta in so poželi žito, da odpomorejo pomanjkanju poljedelskih delavcev. Tudi hišne gospodinjice so prostovoljno odšle na delo na farmah.

Mestna srednja šola nudi strokovni poduk za naloge, ki jih je vojna prinesla s seboj. Lastniki trgovin so se domenili za skupne dobave, da prihranijo gasolin in delo.

Ustanovili so skupno zalogo vseh nadomestnih delov poljedelskih in tovarniških strojev. Vsa občina se je združila za nabiranje kovinskih in gumijevih odpadkov. Jeklenih odpadkov so nabrali za več kot 133 funtov na osebo.

Mesto je storilo mnogo tudi za druge naloge na domači fronti, kakor n. pr. podpisovanje vojnih bondov, ustanovitev domačih vrstov za dodatne rezerve živeža, izdelavo obleke, skrb za otroke in nabiranje maščob, volnenih odpadkov in cunj.

Mestni odbor daje podporo in nasvete rodbinam, katerih možje se nahajajo v vojaški službi.

V Norfolku ni velikih orožarn in daleč je od tam do velikih industrijskih središč Amerike. Toda njegove trgovine in livarne delajo s polno paro in njegovo prebivalstvo kljub temu vrši svojo vojno službo—radi svoje prostovoljne in svobodne kooperacije.

Nemci opisujejo boje v Bosni

Z oklopnimi vozovi proti "banditom"

Kaertner Zeitung od 21. septembra prinaša pod gornjim naslovom članek svojega vojnega poročevalca Kettelma o borbah nemških čet v Bosni. V nemških uradnih poročilih in tudi v nemškem časopisu in na radiu je le redko govora o delovanju nemških vojakov, ki v najtežjih okoliščinah zdaj že dolge mesece bijejo težke boje. Po tem uvodu list opisuje težkoče teh bojev:

Bataljon, kateremu načeljuje major, se začne pomikati v poročju Une in Save v smeri planine, ki nam je bila odredena. Oklopní vozovi so šli po drugih potih.

Na polju dozoreva žito, koruza rumeni in sadje je zrelo, a nikdo se ne bavi za žetvo. Komunistične tolpe, ki se pojavljajo zdaj tu, zdaj tam, prete s smrtno in z nasiljem ter preprečujejo dela na polju. Sonce je neobičajno vroče. Teško in trudno vlečejo vojski orožje in municijo navzgor. Po številnih stazah, ki se vpenjajo na vrh, lezejo vojski navzgor in se čudijo, da ni od nikoder nobenega strela.

Se pred par dnevi so že tu, na tem mestu, žvlgale kroglice z vseh strani. Zdaj pa se nič ne premakne. Ali je mogoče, da so se gerilci zares umaknili ali samo vabijo bataljon, da bi jim zlezel v zaseto? Steza napravi oster ovinek na desno. Komaj so prvi vojski zavili okoli vga, jih napade hud ogenj z vseh strani. Strojnice zaropotajo in puške

začno pokati. Čujemo psove in odmev s planin, ki odbija tisoče strelcev. Vojski se hitro skrijejo in za to uporabljajo vsak kamen in vsako grbo terena. Nato zavzamejo topovi svoje postojanke in dobe povelja, da začno streljati.

A kje so oklopní vozovi? se vprašujejo vojski. Ze zdavnaj bi bili morali biti tu. Ročne granate igrajo važno vlogo, a le težko orožje rešuje naš položaj. Kljub temu pa nam kroglice ne prestano žvižgajo nad glavami. Vojski so vsi bešli, ker sovražnika nikjer ni videti.

Naposled vendar zagledamo oklopne vozove. Z zmagovalnim kričkom vojski: "Tu so naši tanki — oklopní vozovi so prišli! Obenem se je bila druga četa povzpela skozi dolino na so-

sednji vrh, da od tam iz boka napade bandite. Oklopní vozovi so se bili zakasnilli zaradi slabih potov, a zdaj gredo tudi dalje naprej, ne glede na gerilsko streljanje, kajti sovražnik nima nobenega orožja zoper oklopne vozove. Ze nekaj trenutkov pozneje začne tanki streljati s svojimi topovi, kar končno le reši naš položaj.

Sovražnik ne odgovarja več in naš bataljon se začne zopet pomikati naprej. Sovražnik se je umaknil iz svojih postojank, ki so bile skrite na izredno spreten način. Kakor vedno, je tudi danes odnesel svoje ranjence in zapustil le kakega raztrganega čevlja, nogavice in podobno. Nekaj časa je še videti sledove v gozdu, a tudi ti se kmalu izgube.

Pod zaščito oklopnih vozov gre bataljon, vedno pripravljen na nove napade, svojo pot po ozki gozdni stezi. Naenkrat naleti na dobro izgrajeno obrambno postojanko, na katero začne par minut pozneje streljati topništvo. Šele tedaj se pojavi, kakor iz zemlje ven, šest ali sedem senc. Kroglice in granate padajo na trdnjavo in na gerilce na begu.

Nekaj sto metrov dalje naletijo na nemške tovariše, ki so izginili o priliki nekega prejšnjega spopada, ko so bili na stražarski službi.

Pod zaščito težkih strojnih pušk in oklopnih vozov, pripravljenih na boj ter pod zaščito topov, začne moštvo dveh čet pehote kopati grobove padlim vojakom. In zopet kar naenkrat, pretrga tišino streljanje iz pušk. Znova mora topništvo nastopiti, zopet mečemo ročne bombe. Kroglice žvižgajo brez prestanka, a sovražnika ni na izpregled. Le topništvo in ročne bombe zadržujejo gerilce, da se ne približajo preveč, tako da vsaj pokopljemo svoje mrtve. Nakar nam da major povelje za povratek.

Poročevalec zaključuje, da bataljoni in čete dan na dan izvršajo podobne napade, da bi, pokorni svojemu povelju, osvobodili zemljo četniške kuge. Malokdo govori o njihovih činih, o njihovi vdanosti in o njihovih žrtvah...

V džunglah belega slona

Doživljali in vtili s pohodov po notranjosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupša
(Nadaljevanje.)

III. V KRALJSTVU PHRA RUANGA

Večer v plavajoči hiši

Siamska vlada, zlasti pa generalni guverner in kraljevski dostojanstvenik Čao Pija Surabodin me je prijazno podpiral pri študiju različnih razvalin, posebnostih, ki so bile v njegovi pokrajini Pitsanulak. To pokrajino imenuje ljudaka govoriča kraljestvo Phra Ruanga. Ta kralj, ki je umrl pred davnim časom, živi še vedno v narodnih pravljicah, njegov duh uravnava usodo posameznih družin. V poletju leta 1916 sem proučeval porušeni mesti Si Sukhodaj in Si Sučanajal, ki sta bili kraljevski prestolnici.

Iz Savankalaka sem se pripeljal z motornim čolnom po reki Menam Jom v Sukhodaj. To je bila precej obsežna naselbina z dobro razvito trgovino. Siamski guverner ima tu svojo rezidenco. V prijetnem spominu mi je ostala gostoljubnost tedanjega guvernerja, siamskega plemiča Pija Ram Songkrama, enega izmed mojih siamskih prijateljev, ki me je rad spremljal na pohodih po svojem ozemlju.

Prve dni sem si počil v uradni guvernerjevi hiši, plavajoči na reki blizu državnih uradov. Na verandi tega plavajočega stanovanja, komaj pol metra nad vodno gladino, sem v družbi guvernerja pil čaj, ko se je dan že nagibal h kraju. Mlada Laot-ka je sedela na preprogi in naju pahljala s pahljačo iz marabujevih peres. Ob robu verande so izpod strehe visele cvetoče in prijetno dišee orhideje iz siamskih gozdov. Z verande je bil lep razgled po reki navzgor in navzdol. Sosedne hiše in čolni, ki so plaval ob bregu, so nudili pestro večerno sliko. Ob obrežju so bili privezani manjši splavi tikovega lesa, ki ga je naplavila voda iz severnih pragozdov.

Kratek tropičen mrak je zagrnil naravo v svoj črni plašč. Temno zagorela deca obojega spola, ki se je kopala v kalni vodi, je odhitela k svojim materam. Dolgo sem sedel na verandi v nočni temi, misli pa so mi uhajale v zgodovino Phra Ruangovega kraljestva.

Lahna pesem me je vzdramila iz sanj. Iz drevesne mesečne sence je stopila siamska devojka in zavila počasi proti reki. Nje pesem je utihnila, ko je stopila na brv. Spustila je lase, ki so ji padli po plečih kakor temno valovje. Ker je mislila, da je nihče ne vidi, je vrgla brezskrbno od sebe najprej phaum, ki ji je zakrival prsi, potem pa še phanung kot zadnje ogrinjalo vitkega telesa. Kakor vodna boginja Nang Suta Savang je stala v

temni senci. Prizor pa je bil le trenuten; stopila je v mesečno svetlobo in se zagnala v vodo. Plavalca je proti sredini reke spretno kakor morska deklica, kateri govori siamska bajka... V posameznih hišah je tu pa tam gorela luč. Od daljnjega obojana je čez siamske planjave pihljal hladen veter. Kalno valovje reke je šumelo in se odbijalo ob pontonih, ki so nosili moje stanovanje. Z nasprotni strani reke so se razlegale pesmi siamske mladine. Zadnji bivoli so zapustili reko, v kateri so se vsaki dan kopali in napajali.

Veličastno je jadrall srebrno blede mesec po nebeškem stropu ob njegovi strani se je svetlila la poleg drugih zvezd večernega Ob južnem obzorju je migljala mornarjem zvesta skupina "južnega križa". Zdalj pa zdaj se je iz bambusovega grmovja oglašala ptica, ki je odpela svojo večerno pesem. Velike sove, leta joči psi in druge nočne živali se izginjale nad reko. Zdalj pa zdaj se je zagnala riba iznad vode iz zopet izginila v njej; izpod pontonov plavajoče hiše se je slišalo vrtlo stokanje ribe pha li ma (pasji jezik). V majhnem čolnu je privezala mlada Siamka in z lepo pesmijo prodajala svoje sladice lanom, ki jih je najužala do pozne nočne ure, zdaj na levem, zdaj na desnem breg reke.

Takšno je večerno življenje ob reki Menam Jom. Vse je tako naravno. Lepe navade, običaje, značaj in poštenje naroda je obvarovala stara buddhistovska kultura. Pozabil sem sredi tega življenja na vso svojo naporno preteklost in sanjal samo o sreči teh ljudi...

Na razvalinah mesta Si Sukhodaj

Jutrnji svit se je razlival po nebeškem svodu, visoki vrhovi palm, bambus, mangovo drevje in tamarinde so zablistele v žarkih vzhajajočega solnca. Rosne kapljice so se blešale s svežem zraku, ko me je v družbi ljubermivega guvernerja čenič odnesel čez reko na desno obrežje, kjer smo zajahali poje. Dobro oskrbovana cesta držala čez planjavo na zahod proti razvalinam mesta Si Sukhodaja, nekdanj mogočne prestolnice Phra Ruanga in njegovega prednika. Rodovita rečica vija se po razprostrani na vseh straneh in le malokje nam bilo treba jahati skozi džunglo. Videli smo nekaj prijaznih selbin siamskih poljedelcev in di bujni nasadov sadnega drevja in palm.

(Dalje prihodnjic.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kulturo, potrebno agitacijo svojih družin in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoj glasilo. Torej agitatorični dopis na naznanila drugih političnih organizacij in njih družin se ne pošilja listu Prosveta.

Is a "foreign" name a handicap in your profession or business?

READ WHAT'S YOUR NAME?

Louis Adamic's latest book (Autographed)—Price \$2.50

Other Books by Louis Adamic

Two-Way Passage.....\$2.50

From Many Lands.....\$3.50

My America.....\$3.75

Cradle of Life.....\$2.50

Grandsons.....\$2.50

ORDER FROM PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue Chicago, Ill.

Domača fronta

Office of War Information,
Washington, D. C.

Pregled avtomobilskih obodov
(taličev)

Dne 1. decembra 1942 se ofi-

cielno začne obvezno pregledovanje avtomobilskih obodov. To znači, da bodo tega dneva pa do preklica morali vsi posestniki gasolinjskih nakaznic "A", "B" in "C" periodično dati pregledati svoje obode. Kdor tega ne bo storil, bo mogel izgubiti pravico do dodelitve gasolina in obodov.

Kdo mora dati pregledati svoje obode—Vsi posestniki nakaznic "A", "B" in "C" za razdaljo morajo dati pregledati obode svojih avtomobilov.

Začetek pregledovanja obodov—Pregledovanje obodov se začne s 1. decembrom 1942. Dva meseca pozneje—do 31. januarja—mora biti vsak avtomobilist gotov s prvim pregledom obodov.

Kolikokrat je treba dati pregledati obode—Redno. Nadzornik, ki je pregledal vaše obode, vam pove kdaj priti nazaj za drugi pregled, za tretji itd. (V kakšnem redu, to je odvisno od tega, kakšne vrste nakaznico za gasolin imate.)

Kam je treba iti na pregled—Mnogo avtomobilskih postaj trgovcev z obodi in garaž v vaši občini je bilo nastavljenih za uradne nadzornike OPA. Idite h katerikoli; pazite na to, da ima znamenje, ki ga označuje kot uradno postajo za pregled obodov.

Vloga nadzornikov obodov—Pregledovalec obodov ni restriktiven uradnik. Njegova hlačka je, da vam pomaga k čim bolj-šemu izkoriščenju vaših obodov in da odobri ravnanje z vašim vozom. Nadzornik obodov podpira vsakega avtomobilista s tem:

1. da odkrije morebitno potrebo po popravilu, predno nepazljivost pokvari obod, ki bi utegnil biti popravljen in še služiti.

2. da dožene morebitno potrebo za nadomestilo ali prevleko. Ako potrebno, bo nadzornik priporočil nadomestitev oboda ali prevleke.

3. da odkrije vsako zlorabo obodov—oni, ki namenoma ali iz nemarnosti zlorabijo obode, škodijo vsem avtomobilistom kakor tudi samim sebi. Taki vozniki morejo izgubiti pravico do dodelitve gasolina in obodov.

Kako so zabeleženi pregledi obodov—Vsi posestniki avtomobilov z nakaznicami "A", "B"

ali "C" morajo imeti v svojem vozu formular za zapisovanje pregledov. Ta formular morete dobiti, ako ga še niste prejeli, pri vašem lokalnem "War Price and Rationing Board" ter ga morate imeti vedno v svojem vozu. Vsakokrat, kadar pregledate obode, zabeleži nadzornik dan pregleda, število prevoženih milij, serijske številke vseh obodov in ako je potrebno, kaj je umestno storiti. Če popravila niso potrebna, nadzornik le podpiše formular, ako pa so popravila, jih priporoči in formularja ne podpiše, predno niso navedena popravila izvršena.

Ali je pregled obodov obvezen—Da! Kdor ne bi izvršil prvega pregleda obodov do 31. januarja 1943, bi mogel izgubiti pravico do svojega deleža gasolina in do nabave obodov.

Ali je treba plačati za pregled obodov—Po predpisih ima nadzornik pravico zaračunati do 25c za pregled štirih obodov na kolesih in onega, ki je v rezervi. Ako je treba vzeti obode s koles radi bolj natančnega pregledovanja, more nadzornik zaračunati tudi 50c za vsak obod.

Stotine občin v Zedinjenih državah dokazujejo, kakšne uspehe more doseči demokrati-

TISKARNA S.N.P.J.

sprejemna vna

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, uniško delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4894